

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
Факультет іноземної філології

Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
для науковців, викладачів, учителів, здобувачів
вищої освіти

18 травня 2022 року

<i>Шкриль Катерина, Одегова Наталія</i> The Motivational Aspect of Cooperative Learning in the English Classroom.....	96
СУЧАСНІ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТУДІЇ.....	99
<i>Deniz Suzan</i> A Reconsideration of the Childhood Myth and its Reflections in “The Giver” and “The Last Children”.....	99
<i>Tamošiūnienė Lora</i> Debate of “Distant” vs “Close” Reading in Literature Studies.....	101
<i>Веретюк Тетяна</i> До питання розвитку жанру детектив в українській літературі.....	103
<i>Веретюк Тетяна, Киричук Софія</i> Жанр міського фентезі в українській літературі.....	105
<i>Володарська Маргарита</i> The novel “Little women” by L.M. Alcott: Interpretation Aspects.....	108
<i>Горовенко Марія</i> Scottish Cultural Identity in the Novel ‘Outlander’ by D. Gabaldon.....	111
<i>Князь Ганна</i> Рецепція античності в англійській літературі.....	113
<i>Козлова Алла</i> Осень в лирике Эльдара Рязанова.....	116
<i>Кононова Жанна</i> Balmont – The Translator of English Poetry.....	119
<i>Корнєєва Людмила</i> Кросс-опусний художній світ у контексті колективної сутності культури...	122
<i>Лазарева Олена</i> Художня концепція світу та руйнівна саморефлексія у творчості М. Еміса....	124
<i>Приходько Віра, Солошенко-Задніпровська Наталія</i> Духовний світ людини на війні.....	127

selkie is the Scots word for seal, a man, who found a beautiful female selkie, sunbathing on the beach, stole her skin and forced her to become his wife. Years later, the selkie found her skin and turned back to seal form. In the novel the tale about Jamie's mother and her mysterious disappearance is revealed to Claire by Auld Alice.

Mythology, legends, folk tale will never cease to exist. It is obvious that cultural identity and cultural heritage of a nation live in mythological mode. The given abstract presents an attempt to analyze how Scottish cultural identity is represented through myths in the novel "Outlander".

References

- Douglas, G. (2000). *Scottish fairy and folktales*. Dover Publications.
- Gabalton, D. (2014). *Outlander*. Bantam.
- Hopman E.E. (2010). *Scottish Herbs and Fairy Lore*. LA: Pendraig Publishing.
- Houston, R. (2008). *Scotland: A Very Short Introduction*. USA: Oxford University Press.
- Houston, R. Whyte I.D. (1989). *Scottish Society 1500-1800*. UK: Cambridge University Press.
- Colin, M. (2003). *The Gaelic-English Dictionary*. London: Routledge.
- Wilson, B. (2013). Stories from Scotland. Oxford Children's Myths and Legends. Scottish mythology. Scottish Mythology. Retrieved from <http://www.ancient-mythology.com/celtic/scottish/each-uisge.php>

РЕЦЕПЦІЯ АНТИЧНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Ганна Князь

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна

Античність як вид художньої рецепції та трансформації греко-римської спадщини має довгу історію в англійській літературі, на кожному етапі якої оприявнюються пріоритетні форми, риси і способи запозичення античних сюжетів, мотивів і образів. Впродовж тривалого часу дослідників турбує питання, чому античність є невичерпним джерелом, що є формо- і змістотворчим потенціалом для культурного світового спадку, а звернення до античності присутньо збагачує літературний процес.

Термін «античність» був введений до вжитку на початку XVIII сторіччя у французькій мові і позначав особливий тип цивілізації, що належав до ранніх історичних періодів. Поява багатьох розвідок, що пов'язані з історією мистецтв, призвела до звуження поняття «античність» до меж греко-римської культури. Універсальність античного спадку полягає в його множинному проникненні в різні сфери культурно-естетичного розвитку народів Європи та сучасного світу загалом. Багатовікова дистанція між античністю та наступними епохами-реципієнтами стала запорукою успішного використання грецьких сюжетів, образів, мотивів, символів.

М. Бахтін дав точне визначення тому, як віддаленість різних культурних епох сприяє їхньому подальшому взаємопроникненню: нерозкритість, неусвідомленість минулих культурних смислових кодів сприяє їхньому використанню і залученню впродовж подальших історичних епох. «Античність сама не знала тієї античності, яку ми зараз знаємо. <...> та дистанція в часі, що перетворила греків на древніх греків, мала велике значення: вона наповнена розкриттями в античності все нових і нових смислових цінностей, про які греки насправді не знали, хоча й самі створили їх» (Бахтин, 1986, с. 506).

Літературознавець тартуської школи Р. Войтехович, покликаючись на розвідки Ю. Лотмана, стверджує, що культурний діалог може відбутися за наявності двох факторів: спільності та розбіжності, «деякий об'єм розуміння і присутнього резерву нерозуміння іншого» (Войтехович, 2007, с. 16). Науковець порівнює античність та сучасність з позиції роз'єднаності поколінь «дітей», «батьків» та «дідів», де античність посідає місце «дитинства», і чим більше дистанція між поколіннями, тим більше спільних точок перегуку (Войтехович, 2007, с. 16).

Подібну думку висловлює О. Турган у статті «Рецепція античності в українській літературі (діахронічний аспект)». Науковиця вважає, що з часом антична міфологічна система перестала бути світоглядною, але при цьому набула нової функції – вона стала сховищем сталих образів для всіх видів художньої творчості (Турган, 2013).

Міфологічні сюжети, теми та образи відносяться, на думку А.Е. Нямцу, до продуктивного традиційного загальновідомого сюжетно-образному матеріалу, «ідейно-семантична» трансформація якого «направлена на створення складно організованих символічних планів, під впливом яких у творі виникає багато універсальних асоціативно-образних рядів. При цьому здійснюється ідейно-семантична конкретизація системи доміант традиційної структури, вихідна багатовекторність яких підпорядковується авторській концепції» (Нямцу, 2002, с. 16). Я. Поліщук у монографії «Міфологічний горизонт українського модернізму» осмислює присутність міфологічного чинника в літературі на різних рівнях: архетипно-ініціаційному (кшталтування героя), аналогічному (вироблення символічного культурного коду) та дискретному (творення візійних світів із переосмисленим, естетично самодостатнім міфом, який нерідко називають авторським) (Поліщук, 2002).

Англійська література звертається до потенціалу античності ще з середини XIV століття: класичні сюжети оприявлені у творчості Дж. Чосера, далі у творчому доробку Дж. Мілтона, В. Шекспіра аж до літератури модерну і постмодерну – творчість Р. Бріджеса, Н. Геймана тощо. Доба романтизму в англійській літературі увиразнила античний потенціал на рівнях ідейного перегуку, залучення античних імен (Психея, Ендіміон, Зевс, Орфей), введення традиційних міфем (муза, ліра), жанрового запозичення (творчий доробок Дж. Г. Байрона зазнав значного впливу грецької трагедії), вкраплення античних топосів. Варто зазначити, що окрім експліцитного оприявлення античності у творах англійських митців, не менш значущим для дослідження є імпліцитний

рівень встановлення діалогу з класичним спадком древніх греків. Так у поемі «Мазепа» Дж. Г. Байрона, на перший погляд, написана у романтичному стильовому напрямі, з основним фокусом на розвитку головного героя, який протистоїть обставинам. Однак глибше прочитання поеми ілюструє міфологічний підтекст ініціального міфу на композиційно-сюжетному рівні (Князь, 2021). Переклад грецьких трагедій і творів Гомера, як один із шляхів присутності античної спадщини в англійській літературі, наснажив митців доби романтизму новими ідеями, темами, мотивами, сюжетами, образами – з'являються поетичні твори А. Теннісона, Дж. Кітса, П.Б. Шеллі. Грецька трагедія стала джерелом сюжетів та образів для англійських драматургів. Творчість В. Шекспіра пронизана античними алюзіями: образи Аріель, Міранди, Офелії, Дездемони суголосні античним прототипам. П'єса «Сон літньої ночі» рясніє темами і мотивами грецької міфології. Відома п'єса «Пігмаліон» Б. Шоу на рівні назви слугує міжтекстовим посередником античної історії Пігмаліона і Галатеї та її авторською трансформацією.

Жанр англійського епічного роману теж пронизаний грецькими міфами. У романі «Франкенштейн, або Сучасний Прометей» М. Шеллі, за власним зауваженням мисткині, головний герой вважається модерним героєм-бунтівником. Запозичення античної міфології оприявнюються у романах «Мер Кестербриджа» Т. Гарді. Авторська трансформація грецького міфу особливим чином зреалізована у романі «Улісс» Дж. Джойса. Міф про Психею та Амура став матеріалом для поетичного доробку Дж. Кітса, а згодом особливим чином знайшов відлуння у романі К.С. Льюїса «Доки ми не дістали облич».

У епоху модернізму і постмодернізму античні міфи заклали підвалини до розуміння англійської літератури. Міфологічними кодами просякнуті романи Дж. Толкіна, Дж. Роулінг, Н. Геймана тощо. Сучасні письменники підсвідомо обирають області, що найбільш органічно вписуються в дискурс сучасної свідомості. У такий спосіб розгортається інтерпретація античної спадщини в масовій культурі та у зв'язку з проблемою глобалізації. Сучасна масова культура увиразнює фізіологічний та психологічний аспекти класичних персонажів. У прагненні найбільш реалістично зобразити життя Стародавньої Греції митці сучасної масової культури деконструюють вихідні артефакти античної спадщини і реконструюють дискурс античної епохи постмодерну, відображаючи в ньому найбільш характерні риси сучасної свідомості. Герої та міфологічні істоти обростають комплексами, їхні слова і вчинки детермінуються соціальним оточенням або психологічною мотивацією.

Отже, міфологічні сюжети в англійській літературі зазнають активної переробки, оскільки античний матеріал є потенційно здатним до різноманітної трансформації: від варіювання сюжетів і образів до модифікації ідейного і тематичного змісту відповідно до соціально-історичних запитів часу. Сучасні письменники і поети подекуди обирають популярні, а іноді, навпаки, маловідомі, міфологічні сюжети, з огляду на притаманний їм психологізм з метою створення авторської картини літературного твору.

Список використаних джерел

- Бахтин, М.М. (1986). *Литературно-критические статьи*. Москва: Худож. лит.
- Войтехович, Р. (2007). *Античные мотивы в творчестве Марины Цветаевой*. Тарту.
- Князь, Г.О. (2021). Міфологічна подорож героя як ініціація в поемі «Мазепа» Дж.Г. Байрона. *Закарпатські філологічні студії*, Вип.16, 311–316.
- Нямцу, А.Е. (2002). *Легендарные образы в литературе*. Черновцы: Рута.
- Поліщук, Я. (2002). *Міфологічний горизонт українського модернізму: Літературознавчі студії*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ.
- Турган, О. (2013). Рецепція античності в українській літературі (діахронічний аспект). *Філологічні семінари*, Вип.16, 72–81.

ОСЕНЬ В ЛИРИКЕ ЭЛЬДАРА РЯЗАНОВА

Алла Козлова

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна

Творчество Эльдара Рязанова (1927–2015) как талантливое кинорежиссера, актера и сценариста давно известно широкой зрительской аудитории и по достоинству оценено кинокритиками. Гораздо менее известен Рязанов-поэт. Исключение составляют, пожалуй, лишь те его стихотворения, которые были положены на музыку и вошли в качестве песен в снятые им кинокартины. А между тем лирика Эльдара Рязанова интересна не просто как поэтическое творчество талантливого человека, снискавшего себе славу в других видах искусства, она довольно оригинальна и является материалом, достойным литературоведческого внимания. Мы уже обращались к характеристике одного из аспектов поэтического наследия Э.А. Рязанова, связанного с особенностями воплощения музыкальной темы и музыкальных образов в его лирике (Козлова, 2021). В этот раз предметом нашего исследования стали особенности воплощения в поэзии Рязанова темы осени и соответствующих образов.

Даже беглое знакомство с поэтическим творчеством Эльдара Александровича позволяет охарактеризовать его в целом как философскую лирику. Буквально каждое стихотворение содержит размышления поэта о жизни и ее скоротечности, о человеке и его судьбе. И это вполне закономерно, так как писать стихи Рязанов начал не в юные годы, а будучи уже человеком довольно зрелым: наиболее «ранние» из опубликованных стихов датируются 1963 годом, а первый поэтический сборник вышел только в 1988 году в виде тоненькой книжечки в библиотеке «Огонёк» (Рязанов, 1988).

Непосредственно связаны с темой осени уже на уровне заглавия стихотворения «Листопад» и «Ноябрь», а также цикл стихов «Боткинская осень», название которого грустно-иронически обыгрывает условное именование одного из наиболее продуктивных периодов пушкинского